

تحلیل فقهی افشای اطلاعات مالی ایران به بیگانه (مورد مطالعه: پذیرش توصیه‌های Fatf از سوی جمهوری اسلامی ایران)

رضا آزاداندیش^۱
عباسعلی حیدری^۲
محمود قیومزاده^۳

تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۰۴ تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۰۳/۱۱

چکیده

در خصوص ارائه و افشای اطلاعات مالی و بانکی جمهوری اسلامی ایران به افراد، گروه‌ها و سازمان‌های مطالبه‌گر خارجی، تحقیق و تحلیل فقهی و قانونی مدونی صورت نگرفته است. این پژوهش با هدف پاسخگویی به این سوال که: آیا نظام مالی، بانکی و اقتصادی ایران، مجاز است همچون مخاطبین داخلی، در قبال عناصر خارجی نیز به افشای اطلاعات مبادرت ورزد یا خیر؟ مبحث مهم "پذیرش توصیه‌های گروه ویژه اقدام مالی در پولشویی (Fatf) از سوی جمهوری اسلامی ایران" را از نگاه فقه و قوانین فقهی در باب معاملات - که مهمترین، جامع‌ترین و مستدل‌ترین معیار تشخیص مسائل به حساب می‌آیند - مورد مطالعه و تحلیل قرار داده است. تحقیق حاضر از نوع نظری و روش تحقیق در آن به صورت توصیفی تحلیلی است و برای گردآوری اطلاعات از روش کتابخانه‌ای با مراجعه به کتب و مقالات استفاده شده است. نویسنده، در خاتمه تحقیق نتیجه گرفته که: افشای اطلاعات به این گروه (Fatf) و پذیرش مفاد، دستورالعمل‌ها و توصیه‌های آن؛ مادامی که به منافع نظام جمهوری اسلامی ایران ضربه نزند و باعث سلطه دشمنان ایران اسلامی نباشد، قابل قبول است، لیکن در صورت مخالفت با منافع جمهوری اسلامی ایران و بیم سلطه دشمنان؛ پذیرش مفاد و دستورالعمل‌ها و توصیه‌های (Fatf) مخالف با موازین شرعی و قانونی و همچنین اهداف و آرمان‌های نظام جمهوری اسلامی ایران است. لذا طبق قاعده نفی سبیل و قاعده اهم بر مهم، نظام جمهوری اسلامی ایران نباید اطلاعات مالی و بانکی خود را به (Fatf) داده و به آن اعتماد و تکیه کند.

واژگان کلیدی: Fatf، شفافیت مالی، فقه اقتصادی، قواعد فقهی

^۱ دانشجوی دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران. rezaazadandish@yahoo.com
^۲ استادیار، گروه فقه و مبانی حقوق (مدعو)، واحد خمین، دانشگاه آزاد اسلامی، خمین، ایران. (نویسنده مسول): aa-heidari@iau-arak.ac.ir
^۳ استاد، گروه فقه و معارف، واحد ساوه، دانشگاه آزاد اسلامی، ساوه، ایران. maarefteacher@yahoo.com

مقدمه

پیرامون بحث لزوم افشای اطلاعات مالی و بانکی و شفافیت نظام اقتصادی جمهوری اسلامی ایران در قبال مخاطبین و افرادی که سرمایه خود را نزد بانک‌ها و موسسات مالی کشور سپرده نموده و یا از آن‌ها، به انواع مختلف، خدمات دریافت می‌دارند، مباحث زیادی مطرح و مقالات متعددی منتشر شده است و تقریباً در تمامی مباحث مطروحه، نظام مالی، بانکی و اقتصادی کشور، ملزم و مجاب گردیده اند؛ اطلاعاتی موثق را عیناً در اختیار مخاطبین خود قرار دهند تا مخاطبین قادر باشند؛ از عملکرد و وضعیت مالی، فعالیت‌های تجاری، وضعیت ریسک و روش‌های مدیریت در بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری در کشور، ارزیابی صحیحی به عمل آورند.

در خصوص افشای اطلاعات مالی و اقتصادی ایران به دیگر کشورها و یا دیگر سازمان‌های بین‌المللی خارجی اما؛ سیاست مشخصی وجود نداشته و این مهم، همچنان مبهم و نامشخص مانده است و با عنایت به اسلامی بودن نظام مالی و بانکی ایران، تحلیل فقهی این رویکرد (شفافیت مالی در قبال کشورهای بیگانه)، کمتر مورد واکاوی و تفسیر قرار گرفته است.

ف ای تی اف (Fatf) گروه ویژه اقدام مالی در پولشویی، نام یک سازمان بین دولتی است که برای مبارزه با پولشویی تأسیس و در گذر زمان، فعالیت‌هایش گسترده تر شد و در ادامه توصیه‌هایی را برای مقابله با جرایم مالی (تأمین مالی تروریسم، تأمین مالی فعالیت‌های اشاعه ای، پولشویی و ...) منتشر کرد. این سازمان در حال حاضر میزان پیشرفت کشورهای عضو در پیاده سازی توصیه‌ها و نیز پیشرفت تصویب و اجرای آن در سطح جهان را نظارت می‌کند.

مورد مطالعه مقاله حاضر، تبیین مسئله مهم و روز کشور: "بحث الحاق جمهوری اسلامی ایران به گروه ویژه اقدام مالی یا Fatf و تحلیل فقهی امکان ارائه اطلاعات مالی و بانکی از سوی ایران به این گروه و پذیرش توصیه‌های آن" (البته با رعایت اختصار) می‌باشد. موضوعی که در سال‌های اخیر با جبر و فشار عوامل بیگانه، سازمان‌ها و گروه‌های به ظاهر ناظر در این حوزه، همچون گروه ویژه اقدام مالی Fatf و ... همراه بوده و یقیناً در سال‌های پیش رو، با قد علم کردن گروه‌ها، گروهک‌ها و دیگر سازمان‌های بین‌المللی در جهت دستیابی به اطلاعات مالی و بانکی کشورهای جهان ادامه خواهد داشت.

در ارتباط با پیشینه این مقاله، پژوهشی جامع که مبحث مهم الحاق جمهوری اسلامی ایران به گروه ویژه اقدام مالی یا Fatf و تحلیل فقهی امکان ارائه اطلاعات مالی و اقتصادی از سوی

ایران به این گروه و پذیرش توصیه‌های آن را به تفصیل مورد سنجش قرار داده باشد ملاحظه نگردید. مبحثی که محور اصلی پژوهش حاضر می‌باشد.

نویسنده این پژوهش کوشیده است، به شیوه توصیفی - تحلیلی، عناوین اصلی و کلیات بحث را توصیف نموده و با استعانت از منابع تخصصی در علوم اقتصادی و منابع مهم فقهی در باب معاملات، کتب فقهی، استفتائات فقها، نظرات کارشناسان نظام اقتصاد اسلامی و مقالات برگرفته از سایت‌های معتبر، این موضوع مهم را - در شرایط حساس کنونی که دشمنان نظام، با روی آوردن به تحریم‌ها، جنگی اقتصادی را علیه جمهوری اسلامی ایران آغاز نموده اند- از دریچه نگاه فقه و قواعد فقهی، مورد سنجش قرار دهد.

نویسنده در پایان نتیجه گرفته است که هر چند برخی از توصیه‌های Fatf موجب حصول شفافیت در نظام اقتصادی است، اما پذیرش تمام توصیه‌های آن به خصوص الحاق به کنوانسیون‌های پالمو و CFT (دو کنوانسیون مبارزه با تامین مالی تروریسم) به اعتراف طراحان آن، تأمین کننده منافع ملی و عمومی نبوده و پذیرش آن مستلزم محرماتی مانند التزام و تعهد به استرداد بی گناهان، افشای سر مؤمنین و سلطه دادن به کافران است که با توجه به بی اثر بودن شرط تحفظ و هم چنین نبود مصلحت اقوی و ضرورت و عدم جریان قاعده لا ضرر، هیچ مبنای فقهی برای حکم به جواز وجود ندارد.

لذا به نظر می‌رسد، افشای اطلاعات مالی ج.ا.ا. به این گروه و دیگر سازمان‌ها و گروه‌های بیگانه در داخل و خارج کشور به صلاح و مصلحت نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران نیست و شایسته است مادمی که بازنگری و یا تعدیلی از سوی این گروه (Fatf) در متن دستورالعمل‌ها و توصیه‌های موجود صورت نپذیرفته است؛ با بکار بستن راهکارهای کارشناسانه و مدبرانه ی جایگزین، در برابر تحریم‌های اقتصادی ظالمانه آنان مقاوم مانده و کشور عزیزمان ایران را همچنان سربلند و مصون از مداخله و خیانت اشرار بیگانه محافظت نمائیم.

۱- معرفی Fatf

(اف‌ای‌تی‌اف) نام مختصر گروه ویژه اقدام مالی است. (Fatf: Financial Action Task Force). یک سازمان بین دولتی متشکل از ۳۵ کشور و نهاد عضو و دو عضو ناظر (رژیم صهیونیستی و عربستان) که در سال ۱۹۸۹ میلادی با ابتکار با نگرش به سیاست‌های توسعه برای مبارزه با پولشویی تأسیس شد و خود را یک نهاد «مشورتی» و نه «نظارتی» معرفی کرد. دبیرخانه Fatf مستقر در مقر سازمان همکاری اقتصادی و توسعه در پاریس است.

۱-۱ اهداف و مأموریت اصلی Fatf

Fatf نهادی بین‌المللی است که وظیفه آن، تدوین استانداردها و بهبود وضعیت اجرای تدابیر حقوقی، نظارتی و عملیاتی، برای مبارزه با پولشویی، تأمین مالی تروریسم و تأمین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی و سایر تهدیدهای مرتبط با سلامت نظام مالی بین‌المللی است. (زارع قاجار، ۱۳۹۲: ۱۶)

در گذر زمان، فعالیت‌های این گروه گسترده‌تر شد و در سال ۲۰۱۲ میلادی مقابله با تأمین مالی فعالیت‌های اشاعه‌ای نیز به مأموریت این گروه افزوده شد و در همین سال ویرایش توصیه‌های خود را برای مقابله با جرایم مالی (تأمین مالی تروریسم، تأمین مالی فعالیت‌های اشاعه‌ای، پولشویی و ...) منتشر کرد. عنوان این توصیه‌نامه «استانداردهای بین‌المللی در مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم و اشاعه‌گری» است. این گروه میزان پیشرفت کشورهای عضو در زمینه پیاده‌سازی توصیه‌های گروه را رصد می‌کند. همچنین پیشرفت تصویب و اجرای توصیه‌های گروه در سطح جهان را نیز نظارت می‌کند.

۱-۲ اهمیت تعامل با Fatf

امروزه توصیه‌های Fatf تبدیل به زبان مشترک نظام بانکی و مالی جهان شده است. این توصیه‌ها مانند پاسپورت بانکی به شما اجازه تعامل با نهادهای مالی خارجی و حتی داخلی را می‌دهد. در صورتی که یک کشور یا موسسه مالی، این توصیه‌ها را رعایت نکند، اتصال خود از نظام بانکی جهانی را قطع کرده است. طی دهه اخیر و با افزایش مشکلات ناشی از پولشویی و تأمین مالی تروریسم، تقریباً تمام بانک‌ها و موسسات مالی و کشورهای جهان خود را ملزم به اجرای توصیه‌های این نهاد می‌دانند.

۱-۳ درخواست Fatf از کشورهای جهان

Fatf برای کشورها ۴۱ توصیه دارد. دستورالعملی که کلیه جنبه‌های مبارزه با پولشویی را در بر می‌گیرد. کشورهای جهان، در چند سطح می‌توانند با Fatf همکاری داشته باشند؛ برخی از کشورها به عضویت مجمع اصلی آن درآمده‌اند، برخی دیگر در مجامع منطقه‌ای آن عضو هستند و برخی دیگر فقط مورد ارزیابی Fatf قرار می‌گیرند و در هیچ کدام از زیرمجموعه‌های آن عضویت ندارند. Fatf جهت بررسی ریسک کشورها چند الزام دارد و مادامی که این الزامات اجرایی نشود، کشور مزبور حداقل استاندارد لازم جهت بررسی ریسک را ندارد و احتمالاً ریسک

بالا قلمداد می‌شود. احتمال دارد کشوری که عضو مجمع اصلی این نهاد است نیز روزی به دلیل اجرا نشدن الزامات اولیه به حالت کشور پر ریسک تبدیل شود.

الزامات اولیه Fatf جهت ارزیابی ریسک کشورها شامل تصویب چندین قانون داخلی (مانند قانون مبارزه با پولشویی) و الحاق به چند کنوانسیون بین‌المللی مانند کنوانسیون‌های مریدا، پالرمو و (سی اف تی) (CFT: Terrorist Financing Convention) است. در صورت عدم تصویب این قوانین و کنوانسیون‌ها، فرض Fatf این است که کشورها عزم جدی در مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم نداشته، با این حال کشور پر ریسک تلقی می‌شوند. از این رو تا به امروز، تقریباً تمامی کشورهای دنیا (بجز ایران و کره شمالی) اقدام به تصویب قوانین و کنوانسیون‌های مربوطه کرده‌اند. (زاهدی و پور قره خان، ۱۳۹۵: ۴۲) البته کشورهای زیادی (مانند روسیه و اسرائیل) در سال‌های قبل جزو لیست سیاه این نهاد قرار گرفته بودند که با انجام اقدامات لازم نه تنها از لیست سیاه خارج شدند که توانسته‌اند با عضویت در مجمع اصلی به عنوان بازیگر اصلی این نهاد نقش آفرینی نمایند.

۴-۱ لیست سیاه Fatf

اصطلاح «لیست سیاه» به کشورهایی گفته می‌شود که از نظر Fatf ریسک پولشویی و تامین مالی تروریسم آنها بالاست. ورود به لیست سیاه تبعاتی را برای کشورها در بردارد. در روش اجرایی این توصیه تاکید شده است که کشورهای جهان پس از قرارگرفتن نام یک کشور در لیست کشورهای پر ریسک، می‌بایست همه روابط مالی، تجاری، بانکی، تراکنش‌های مالی افراد حقیقی و حقوقی (شامل موسسات بانکی و مالی) آن کشور را مورد ارزیابی دقیق قرار دهند. از این رو، کشورها همیشه تلاش داشته‌اند وارد لیست سیاه Fatf نشوند.

۲-۲ Fatf در جمهوری اسلامی ایران

نظام جمهوری اسلامی در مورد Fatf به اتحاد آراء نرسیده است. برخی از ارگان‌ها و افراد، آن را ضروری می‌دانند و برخی دیگر آن را لازم و غیر ضروری می‌دانند ولی با این وجود، نظام جمهوری اسلامی این گروه ویژه اقدام مالی را در سال‌های اخیر مورد بررسی قرار داده است.

۱-۲ وضعیت جمهوری اسلامی ایران در Fatf

دولت جمهوری اسلامی ایران در سال‌های اخیر، با بررسی این گروه و درخواست‌ها و

توصیه‌های آن، اکثر توصیه‌ها را اجرایی کرده و تنها در مواردی چون: لایحه اصلاح قانون پولشویی، لایحه اصلاح قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم، لایحه الحاق به کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته (پالرمو) و لایحه الحاق به کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم (CFT)، قبول موارد را نیازمند به تصویب آن در مجلس شورای اسلامی دانسته است.

۲-۲ خواسته Fatf از ایران

گروه ویژه اقدام مالی از جمهوری اسلامی ایران خواسته است نسبت به تکمیل اقدامات زیر اقدام کند:

- ۱- مجرمانه شناختن تأمین مالی گروه‌های تروریستی بدون در نظر گرفتن استثنای خاص.
- ۲- شناسایی و توقیف دارایی‌های افرادی که مطابق با قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل به عنوان تروریست شناخته شده‌اند.
- ۳- اطمینان از وجود رهنمودهای مناسب و قابل اجرا برای مشتریان.
- ۴- اطمینان از وجود نهادهای اطلاعات مالی مستقل و الزام به گزارش تراکنش‌های مشکوک.
- ۵- شفاف سازی در خصوص نحوه شناسایی و تحریم نهادهای ارائه دهنده خدمات انتقال پول که مجوزهای لازم را ندارند.
- ۶- تصویب و اجرای کنوانسیون‌های پالرمو و تأمین مالی تروریسم و شفاف سازی در خصوص ظرفیت طرف ایرانی برای همکاری‌های حقوقی مشترک.
- ۷- اطمینان از وجود تایید نهادهای مالی و اطلاعات سودمند و کامل در خصوص مبدا تراکنش‌ها.
- ۸- در نظر گرفتن طیف وسیع تری از مجازات‌ها برای نقض قوانین مبارزه با پولشویی.
- ۹- اطمینان از وجود قوانین و رویه‌های کافی برای توقیف دارایی‌های مرتبط. (میرسلامی، ۱۳۹۵: ۶۵)

۳- دلایل فقهی و حقوقی جمهوری اسلامی ایران در عدم جواز پذیرش توصیه‌های Fatf

عدم جواز پذیرش توصیه‌های Fatf از سوی جمهوری اسلامی ایران برخاسته از نگرش‌ها و سیاست‌های فقهی و حقوقی است که به برخی از آنها اشاره می‌شود:

۳-۱ سلطه ناپذیری

پذیرش توصیه‌های Fatf مغایر با مبانی شرعی و فقهی در بحث استقلال و سلطه ناپذیری جمهوری اسلامی ایران است. حفظ استقلال کشور و رعایت آن در تصمیم‌گیری‌های حاکمان و عدم سلطه بیگانگان بر حسب قاعده نفی سبیل است که پشتوانه شرعی و فقهی دارد. قاعده نفی سبیل سد محکمی در مقابل تمام راه‌های نفوذ و سلطه دشمنان و بیگانگان بر مسلمانان است. این قاعده بیان می‌کند: غیر مسلمان هیچ‌گونه سلطه و ولایتی بر مسلمانان در عرصه‌های مختلف (مثل فرهنگ، سیاست، اقتصاد و...) ندارد. (شاهرودی، ۱۴۲۶: ۱/ ۴۵۱) همچنین این قاعده بیان می‌کند هیچ مسلمانی حق کاری که منجر به سلطه غیر مسلمانان چه از طریق معامله یا مرابطات باشد را ندارد. (مازندرانی، ۱۴۲۵: ۱/ ۲۳۸)

برخی فقها در مورد اثبات وجود این قاعده به ادله استناد کرده‌اند. (فاضل لنکرانی، ۱۴۱۶: ۱/ ۲۳۳) که عبارتند از:

الف- قرآن کریم می‌فرماید: «وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا» (نساء: ۴): (۱۴۱) و خداوند هرگز کافران را بر مؤمنان تسلطی نداده است.

طبق نظر مفسران این آیه بیان می‌کند که غیر مسلمان بر مسلمان پیروزی و غلبه‌ای ندارد. (شیخ طوسی، بی تا: ۳/ ۳۶۴؛ طبرسی، ۱۳۷۲: ۳/ ۱۹۷؛ سمرقندی، ۱۴۱۶: ۱/ ۳۵۰؛ طنطاوی، ۱۹۹۷: ۳/ ۳۵۵). البته سلطه و غلبه غیر مسلمانان در تمام مسائل نباید باشد؛ دلیل این گفته را می‌توان از سبیل به دست آورد هر چند مفسران معنای گوناگونی از آن ارائه داده‌اند (قرطبی، ۱۳۶۴: ۵/ ۴۱۹؛ طباطبایی، ۱۳۹۰: ۵/ ۱۱۶) ولی چون نکره در سیاق نفی است لذا دلالت بر عموم می‌کند یعنی غیر مسلمان در هیچ زمینه‌ای بر مسلمان برتری و سلطه نباید داشته باشد.

امام خمینی (ره) در مورد این آیه شریفه می‌فرماید: «قرآن می‌گوید هرگز خدای تبارک و تعالی سلطه‌ای برای غیر مسلم بر مسلم قرار نداده است. هرگز نباید یک همچنین چیزی واقع بشود؛ یک تسلطی، یک راهی، حتی یک راه نباید پیدا بکنند». (خمینی، ۱۴۲۱ الف: ۴/ ۳۱۷) البته رفت و آمد و کسب اطلاع و آموزش مثل دیدن و تبادل فرهنگی و اقتصادی، اگر سبب تسلط کفار و ذلت مومنان نباشد مانعی ندارد». (مکارم شیرازی، ۱۳۷۱: ۴/ ۱۷۶؛ قرائتی، ۱۳۸۸: ۲/ ۴۱۴)

از مجموع نظرات فهمیده می‌شود: که کفار بر مسلمین در تمام زمینه‌های نباید تسلط و استیلا داشته باشد و اگر جایی هم وجود دارد به خاطر سست عنصری افرادی ناآگاه است. پس طبق این آیه کافران هیچ‌گونه تسلطی و سلطه‌ای بر مسلمانان ندارند.

ب: روایاتی از ائمه (ع) نقل شده است که سلطه و ولایت کفار بر مسلمانان را نهی کرده است و حتی در برخی روایات آمده است که مسلمانان نسبت به غیر مسلمانان در اولویت و مقدم اند؛ چنان که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم می‌فرماید: «الْإِسْلَامُ يَعْلُو وَ لَا يُعْلَى عَلَيْهِ». (شیخ صدوق، ۱۴۱۳: ۴/ ۳۳۴؛ حرعاملی، ۱۴۰۹: ۸/ ۲۸۲؛ مجلسی، ۱۴۱۰: ۳۹/ ۴۷) اسلام برتری دارد و چیزی بر آن برتری ندارد.

با توجه به آیه و روایت می‌توان گفت: در اسلام هر چیزی که باعث تسلط، غلبه و پیروزی غیر مسلمان بر مسلمان باشد، ممنوع است. از این رو کفار نباید بر مسلمین تسلط داشته باشند و مسلمانان تا حد امکان، زمینه‌های سلطه کفار بر مسلمین را از بین برده و مانع ایجاد آن شوند و نه تنها باید در معاملات و مرابطات بلکه در تصمیم‌گیری‌هایی که نفوذ غیر مسلمان را بر مسلمانان ایجاد می‌کنند، دقت داشته باشند. چون خطاب اصلی آیه و روایت به مسلمانان است که نباید اجازه تسلط کفار بر خویش را داده و اگر سلطه‌ای وجود دارد، آن را باید از بین ببرند. فقها در استخراج فتوا به این قاعده و ادله آن زیاد توجه کرده اند و نمونه‌ی آن در فقه امامیه زیاد به چشم می‌خورد مثلاً فقها حکم داده اند نباید بنای خانه کافر ذمی از بنای مسلمان بالاتر و رفیع‌تر باشد. (محقق حلی، ۱۴۱۳: ۱/ ۲۴۵؛ همو، ۱۴۰۸: ۱/ ۳۰۲) وقتی فقها به این نکته ریز توجه می‌کنند مسلمانان نیز باید به این نکته در تمام مسائل توجه داشته باشند که احیاناً مستوجب تسلط غیر مسلمانان بر مسلمانان نشوند.

به عبارتی؛ با وجودی که نظام جمهوری اسلامی ایران خود، قانون مبارزه با تامین مالی تروریسم در سال ۱۳۹۴ ه. ش را تصویب کرده است و نیاز به تصویب Fatf ندارد، با پذیرش توصیه‌های زورگویانه Fatf هر چند فوایدی هم برای نظام اقتصاد و بانکداری ایران داشته باشد، ولی کشورهای بیگانه و غیر مسلمان به راحتی می‌توانند بر نظام جمهوری اسلامی ایران سلطه پیدا کنند و با اعمال فشار، به خواسته‌های نامشروع خود برسند و کشورهایی که حامی Fatf هستند با زور و اعمال فشار قوانین خود را به دیگر کشورها تحمیل می‌کنند که این خود نمونه‌ی بارز نفوذ و سلطه است. امروز این سازمان بین دولتی با زور و اجبار سعی دارد دیگر کشورها را به عضویت درآورده، قوانین خود را بر آنها اعمال کند و آنها را که عضو نشوند، در لیست سیاه خود قرار داده، تحریم‌های ظالمانه‌ای علیه‌شان اعمال دارد.

۲-۳ عدم تکیه و اعتماد

دشمنان اسلام از هر وسیله‌ای برای ضربه زدن به اسلام بهره می‌برند و زمانی دست از

مکر و حيله و مبارزه ی خود بر می‌دارند که به دین و تفکرات آنها سوق پیدا شود و فرمان بردار بی چون و چرای آنها شوند. قرآن کریم در این باره می‌فرماید: «وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنْ هَدَىٰ اللَّهُ هُوَ الْهُدَىٰ وَلَئِنَّ اتَّبَعْتُمْ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ». (بقره (۲): ۱۲۰)؛ هرگز یهود و نصاری از تو راضی نخواهند شد، (تا به طور کامل، تسلیم خواسته‌های آنها شوی، و) از آیین (تحریف یافته) آنان، پیروی کنی. بگو: «هدایت، تنها هدایت الهی است!» و اگر از هوی و هوسهای آنان پیروی کنی، بعد از آنکه آگاه شده‌ای، هیچ سرپرست و یآوری از سوی خدا برای تو نخواهد بود.

از زمان نبی اکرم (ص) یهود و نصاری برای تسلیم مسلمانان، شروع به کار کرده اند و امروزه نیز طرح و برنامه هایی برای مسلمانان و ایرانی‌ها تدابیر دیده اند تا مسلمین و ایرانی‌ها را به این وسیله تسلیم خود کنند. امروز هم دول غربی با اهداف و طرح‌های آشکار و غیر آشکار خود سعی بر سلطه بر جهان را دارند. این آیه در عین این که خطاب به پیامبر اسلام صلی الله علیه و آله است، خطاب به همه مسلمانان در طول تاریخ نیز هست (قرآتی، ۱۳۸۸: ۱/ ۱۹۲)

قرآن کریم بیان می‌دارد: «وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ» (نساء (۴): ۱۰۲) کافران آرزو دارند که شما از سلاح‌ها و متاع‌های خود غافل شوید و یکباره به شما هجوم آورند.

Fatf هر چند دارای اهداف خوبی در ظاهر است ولی لایه‌های پنهان آن خطرناک، کشنده و استثمار و به تعبیر امام علی (ع) همچون مار خوش و خط خال است ولی کشنده است (سید رضی، ۱۴۱۴: ۴۲۷) و کسی جز نادان به آن دل نمی‌بندد ولی افراد عاقل و مسلمانان واقعی خطرات این اقدام و برنامه را به خوبی درک می‌کنند و با آن به مقابله می‌پردازند. طبق نظر فقها، میل و اعتماد و گرایش به ظالمان و ستمگران کاری ممنوع و حرام است. (یزدی، ۱۴۱۵: ۴/ ۱۸۶؛ مازندرانی، ۱۴۲۸: ۱۲۹) و حتی همکاری و دلگرم شدن به پشتیبانی آنها نیز حرام می‌باشد. (نجفی، ۱۴۰۴: ۲۱/ ۳۹۱؛ عمید زنجانی، ۱۴۲۱: ۱/ ۲۳۴)

۳-۳ اطاعت پذیری از رهبر و جهاد کبیر

خداوند در قرآن کریم، پیامبر اعظم (ص) و مؤمنان را به جهاد کبیر دعوت کرده است. جهاد کبیر تنها یک بار در قرآن کریم در آیه ۵۲ فرقان بیان شده است: «فَلَا تَطْعَمُ الْكَافِرِينَ وَ جَاهِدُهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا». بنا بر این از کافران اطاعت مکن، و بوسیله آن [قرآن] با آنان جهاد بزرگی بنما.

این آیه بیان می‌کند که مسلمانان حق ندارند که از کفار پیروی و تبعیت کنند و هرگونه جهادی که ممکن است با آنها انجام دهند. از این رو است که محققان در این آیه گفته اند که منظور از جهاد در آیه جهاد فکری و فرهنگی و تبلیغاتی است، نه جهاد مسلحانه (مکارم شیرازی، ۱۳۷۱: ۱۵ / ۱۲۲)؛ لذا مسلمانان باید هرگونه تقاضای انحرافی کفار را با قاطعیت رد کنند. (قرائتی، ۱۳۸۸: ۶ / ۲۶۸).

رسول خدا (ص) می‌فرماید: «إِنَّ الْعُلَمَاءَ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ». علماء وارثان انبیاء هستند. این یعنی انتقال ولایت از انبیاء به علماء و فقها (عمید زنجانی، ۱۴۲۱: ۲ / ۳۴۶). در جمهوری اسلامی ایران نیز مقام معظم رهبری به عنوان جانشین انبیا و امامان وظیفه دارد جامعه اسلامی را از هرگونه حمله دشمنان حفظ و صیانت کند. (کلینی، ۱۴۰۷: ۱ / ۳۸؛ حمیری، ۱۴۱۳: ۳۰۳) و در این راه با دشمنان مقابله کند و مردم و دولت مردان باید از او اطاعت امر داشته باشند. (طبرسی، ۱۴۰۳: ۲ / ۴۵۸؛ حرّ عاملی، ۱۴۰۹: ۲۷ / ۱۳۱) تا بتواند وظیفه‌ی محوله را به خوبی اجرا کند.

رهبر معظم انقلاب اسلامی ایران در برخی سخنرانی‌های خود به جهاد کبیر اشاره کرده است و آن را راه مقابله با نفوذ دشمنان می‌داند. چنان که در مورد تعریف جهاد کبیر فرموده است: «جهاد کبیر یعنی اطاعت نکردن از دشمن، از کافر؛ از خصمی که در میدان مبارزه‌ی با تو قرار گرفته اطاعت نکن. اطاعت یعنی چه؟ یعنی تبعیت؛ تبعیت نکن. تبعیت نکردن در کجا؟ در میدانهای مختلف؛ تبعیت در میدان سیاست، در میدان اقتصاد، در میدان فرهنگ، در میدان هنر. در میدانهای مختلف از دشمن تبعیت نکن؛ این شد جهاد کبیر». (بخشی از سخنان رهبر در دانشگاه افسری و تربیت پاسداری امام حسین علیه‌السلام: ۳ / ۳ / ۱۳۹۵). ایشان در جایی دیگر فرموده اند: «این معاهدات ابتدا در اتاق‌های فکر قدرت‌های بزرگ و برای تأمین منافع و مصالح آنها پخت‌وپز می‌شود و سپس با پیوستن دولت‌های همسو یا دنباله‌رو یا مرعوب، شکل به ظاهر بین‌المللی می‌گیرد به‌گونه‌ای که اگر کشور مستقلاً مانند ایران، آنها را قبول نکند او را مورد هجوم شدید قرار می‌دهند که مثلاً ۱۵۰ کشور پذیرفته‌اند، شما چطور آن را رد می‌کنید؟ رهبر انقلاب در تبیین راه صحیح برخورد با این‌گونه کنوانسیون‌ها افزودند: همان‌گونه که درباره‌ی «برخی کنوانسیون‌های بین‌المللی اخیراً مطرح‌شده در مجلس» گفتیم، مجلس شورای اسلامی که رشید و بالغ و عاقل است، باید مستقلاً در موضوعاتی مثل مبارزه با تروریسم یا مبارزه با پول‌شویی قانونگذاری کند. البته ممکن است برخی مفاد معاهدات بین‌المللی خوب باشد اما هیچ ضرورتی ندارد با استناد به این مفاد به کنوانسیون‌هایی بپیوندیم که از عمق اهداف آنها آگاه

نیستیم یا می‌دانیم که مشکلاتی دارند (بخشی از سخنان رهبر در دیدار نمایندگان و کارکنان مجلس شورای اسلامی در ۱۳۹۷/۳/۳۰).

می‌توان گفت: در مورد Fatf نیز نظام جمهوری اسلامی ایران نباید از آن تبعیت و پیروی کند. هر چند که در این مورد فشارهای داخلی و خارجی وجود دارد ولی با تبعیت از دستورات اسلام، قطعاً مشکلات نظام جمهوری اسلامی ایران حل خواهد شد.

۴-۳ پاسداری از محرمات شرعی

در توصیه‌های Fatf و کنوانسیون‌های پالمو و CFT به صراحت آمده، اطلاعات مالی افراد و نهادهای باید در صورت درخواست به آنان تحویل داده شده (زارع قاجاری، ۱۳۹۲: ۴۶) و افرادی که در دید سازمان‌های بین‌المللی تروریست هستند، به آنان استرداد شود (همان: ۴۸).

حال با توجه به تفاوت جدی در تفسیر تروریسم از نگاه اسلام و از نگاه غرب، بدون شک پذیرش استرداد تروریست‌ها به معنای آن است که افرادی را که از نظر شرعی بی‌گناه بوده و از منظر غرب، تروریست هستند باید استرداد شوند. در حالی که در اختیار قرار دادن اطلاعات افراد و نهادهای بیگانه به دیگران به خصوص بیگانگان و دشمنان از مصادیق بارز افشای اسرار حرام بوده و استرداد بیگانهان، شرعاً ظلم بوده و جایز نیست و حاکم اسلامی حق ندارد خود تصمیمی را اتخاذ کند که لازمه آن تحقق فعلی حرام باشد.

مستندات این گفته، آیات، روایات، عقل و اجماع است. چنان که قرآن کریم می‌فرماید: «تَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَ التَّقْوَىٰ وَ لَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَ الْعُدْوَانِ» (مائده (۵): ۲) در نیکی و پارسایی همدستی کنید نه در گناه و ستمکاری؛ و از خدا پروا کنید که خداوند سخت کیفر است.

طبق این آیه، هیچ کس حق ندارد به اثم و عدوان کمک و اعانت کند بلکه باید در تحقق بر و تقوا باشند. از دیدگاه حضرت امام خمینی (ره) تهیه مقدمات و اسباب معصیت برای کسی است که قصد ارتکاب آن را دارد؛ حال این تهیه اسباب برای رسیدن به هدف باشد یا نه و یا اثم در خارج تحقق یابد یا نه، اعانت بر اثم بوده و حرام است. (امام خمینی، ۱۴۱۵: ۱/ ۲۱۱)

همچنین در روایات آمده است که مسلمان حق ندارند به مسلمانان مظلوم دیگر با کمک و اعانت به ظالم، یاری بدهند. در روایت آمده است: مبادا بر ضرر مسلمان مظلومی کمک کنید، تا او به درگاه خداوند بر شما نفرین کند و نفرین او درباره شما به اجابت رسد؛ زیرا نفرین مسلمان مظلوم به اجابت می‌رسد. (شیخ طوسی، ۱۳۸۷: ۶/ ۲۵۸)

همچنین عقل به قبح اعانت بر اثم و حرمت اعانت و حسن دانستن تقوا داده و اجماع علما و فقها در موارد گوناگون و در احکام عدیده بدان استدلال کرده‌اند. (نراقی، ۱۳۷۵: ۲۶)

آنچه که در ادله آمده است یک اصل کلی اسلامی است که سراسر مسائل اجتماعی و حقوقی و اخلاقی و سیاسی را در بر می‌گیرد. طبق این اصل مسلمانان موظفند در کارهای نیک، تعاون کنند اما در اهداف باطل و اعمال نادرست و ظلم و ستم مطلقاً همکاری ممنوع است.» (بجنوردی، ۱۴۰۱: ۲/ ۲۳۳)

پس نظام جمهوری اسلامی ایران برای پاس داشتن ارزش‌های دینی، از پذیرش توصیه‌های Fatf و کنوانسیون‌های پالمو و (CFT) خودداری می‌کند. چون تعریف تروریسم در نظام ایران با (CFT) کاملاً متفاوت است و در (CFT) افراد بی‌گناه زیادی جزء تروریسم محسوب شده‌اند و در صورت الحاق ایران به (CFT) قطعاً به ظلم کمک می‌کند که برخلاف موازین شرعی و آرمان‌های انقلاب اسلامی ایران است.

۳-۵ مغایرت با قوانین و قانون اساسی کشور

در جمهوری اسلامی ایران، تصویب قانون در صلاحیت مجلس شورای اسلامی است. اصل ۵۸ قانون اساسی در این زمینه اشاره دارد: «اعمال قوه مقننه از طریق مجلس شورای اسلامی است که از نمایندگان منتخب مردم تشکیل می‌شود». لذا طبق اصل ۵۸ و ۷۷ و ۱۲۵ قانون اساسی؛ عهدنامه‌ها، مقاله‌نامه‌ها، قراردادهای و موافقت‌نامه‌های بین‌المللی و یا «امضای عهدنامه‌ها، مقاله‌نامه‌ها، موافقت‌نامه‌ها و قراردادهای دولت ایران با سایر دولتها و همچنین امضای پیمان‌های مربوط به اتحادیه‌های بین‌المللی پس از تصویب مجلس شورای اسلامی با رئیس‌جمهور یا نماینده قانونی او است و از طرف دیگر در نظام جمهوری اسلامی ایران، در سال‌های اخیر تلاش شده است با تصویب قوانین جدید، هم نظارت بر پرداخت مالیات‌ها را بیشتر کند، هم فضای کسب و کار را بهبود بخشد و هم شبهه‌ها در مورد تأمین مالی تروریسم از طریق بازارهای غیرشفاف مالی را کاهش دهد، یکی از اقداماتی که برای این منظور انجام شده، تصویب «قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم» است که در سال ۱۳۹۴ ه.ش به تصویب رسیده است.

با وجودی که در هیات دولت برخی از مفاد Fatf مورد پذیرش و اعمال قرار گرفته است، ولی لایحه اصلاح قانون پولشویی، لایحه اصلاح قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم، لایحه الحاق به کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان‌یافته (پالمو) و لایحه الحاق به کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم نیازمند به تصویب آن در مجلس شورای اسلامی است. در شروط مجلس شورای

اسلامی برای پذیرش توصیه‌های Fatf و الحاق ایران به کنوانسیون پالمو و (CFT) بیان شده: موادی که با قانون اساسی مغایرت داشته، مورد پذیرش ایران نمی‌باشد. در حالی که این موارد به تصویب مجلس شورای اسلامی نرسیده است و از طرف دیگر این موارد باید مطابقت با اصل ۱۵۲ و ۱۵۳ باشد.

در اصل ۱۵۲ آمده است: «سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران بر اساس نفی هر گونه سلطه‌جویی و سلطه‌پذیری، حفظ استقلال همه جانبه و تمامیت ارضی کشور، دفاع از حقوق همه مسلمانان و عدم تعهد در برابر قدرت‌های سلطه‌گر و روابط صلح‌آمیز متقابل با دول غیر محارب استوار است». همچنین در ۱۵۳ آمده که «هرگونه قرارداد که موجب سلطه بیگانه بر منابع طبیعی و اقتصادی فرهنگ، ارتش و دیگر شئون کشور گردد ممنوع است». در حالی که موارد (CFT) همخوانی با قانون اساسی ندارد.

بنابر این قاعده‌ی مهم فقهی (نفی سییل) موجود در اصل ۱۵۲ و ۱۵۳، هرگونه قرارداد و پیمانی که موجب برتری و تسلط سایرین بر منابع طبیعی، اقتصادی، فرهنگی و سایر شئون ممالک اسلامی گردد باطل است. در واقع قاعده‌ی نفی سییل یک نوع حق وتو می‌باشد که به کشورهای غیر اسلامی اجازه نمی‌دهد که بر مسلمانان برتری یابند. همچنین با عنایت دوباره به دو اصل پیش گفته قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران که ممنوعیت هرگونه قراردادی که موجب سلطه بیگانه بر کشور شود را اعلام می‌کند و این قانون نیز منبث از همین قاعده اسلامی می‌باشد. به نظر می‌رسد عضویت ایران در Fatf با شریعت ما و با بخشی از قانون اساسی ما در تناقض است و باید به این مساله توجه ویژه داشت.

۴- تحلیل استدلال دیدگاه برخی کارشناسان در اثبات جواز پذیرش توصیه‌های Fatf

در نظام جمهوری اسلامی ایران برخی افراد، قائل به پذیرش Fatf هستند و حتی راضی به افشای اطلاعات بانکی نظام جمهوری اسلامی ایران هستند و عمده دلیل و استدلال آنها بر این دیدگاه، عبارتند از:

۱- وجود مصلحت اهمّ در پذیرش توصیه‌ها

به عقیده بسیاری از کارشناسان، رفع تحریم‌ها و بازکردن گره‌های اقتصادی جامعه اسلامی به حدّی در نظر شارع مهم است که باعث می‌شود در تراحم با مفسده سلطه کفار بر مسلمین،

افشای اسرار مؤمنین و تحویل بی گناهان، اولویت یافته و پس از کسر و انکسار، مصلحت باقی بماند.

نقد این نظریه

الف- این تقریب نمی تواند صحیح باشد. چراکه مصلحت، با سه شرط می تواند مقدم شده و حکم را موافق خود اثبات کند: ۱- قطعی بودن مصلحت نه صرف احتمال، ۲- احراز مصلحت مورد اهتمام شارع نه مصالح موهوم، ۳- اهم بودن مصلحت احراز شده از مفسده موجود در فعل. در حالی که هیچ یک از این سه شرط در مصلحت تقریب شده وجود ندارد.

روشن است که حتی مدافعان اصلی پذیرش تمام توصیه‌های Fatf به خصوص الحاق ایران به کنوانسیون پالرمو و (CFT) حاضر به ارائه تضمین نیستند و این خود مبین قطعی نبودن مصلحت در آنها برای خود این طراحان است. از سوی دیگر، تنها مصلحتی که برای الحاق به این دو کنوانسیون بیان شده، گرفتن بهانه از آمریکا برای اعمال فشار بیشتر بر ایران است. باید پرسید: آیا این مصلحت از مصالحی است که مورد نظر شارع است؟ و آیا این مصلحت از مفسده موجود در سلطه کفار اقوی و اهم است؟ مصداق این بحث در آیه ۱۲۰ سوره بقره آمده است. خداوند در این آیه شریفه می فرماید: « وَ لَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَ لَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ يَهُودَ وَ نَصَارَىٰ اِذْ تَوْ رَاضَىٰ نَمَىٰ شُونَ مَگر آنکه از آیین و کیش آنان پیروی کنی " .

ب- اتفاقاً طبق قاعده اهم بر مهم، حفظ مصالح کشور اهم است و پذیرفتن توصیه‌ها مهم است. قاعده اهم بر مهم در دین اسلام قاعده ای ضروری است که با نام‌های دیگری چون موارد ذیل به کار می رود: (کاکاوند و ترکاشوند، ۱۳۹۹: ۹۰)

- اخف الضررين. (شهید ثانی، ۱۴۱۴: ۵ / ۸۴ ؛ بحرانی، ۱۴۰۵: ۲۱ / ۴۰۸)

- اقل القبیحین. (مقدس اردبیلی، ۱۴۰۳: ۱۰ / ۳۰۱ ؛ شیخ انصاری، ۱۴۱۵: ۲ / ۲۱)

- دفع افسد به فاسد. (مطهری، بی تا: ۱۹ / ۱۳۳)

- تقدیم ارجح المصلحتین. (ابن ابی جمهور، ۱۴۰۵: ۱ / ۴۴۶؛ نوری، ۱۴۰۸: ۱۴ / ۴۲۵)

این قاعده می گوید: اگر حکمی اهم بود به جای حکم مهم گرفته می شود و همچنین اگر حکمی مفسده ی کمتری داشت آن را گرفته و حکمی که مفسده ی بیشتری دارد آن را دفع نمای. این توصیه‌ها مفسده‌های بیشتری برای نظام جمهوری اسلامی ایران دارد لذا دفع آن لازم است. به هر طریقی که به این توصیه‌ها نگاه می شود، این توصیه‌ها ارجحیت ندارند و اگر

ارجحیت و اهمیت در آن وجود داشته باشد؛ چطور برای اعمال آن، به نظام جمهوری اسلامی ایران فشارهای زیادی وارد می‌کنند و برای تصویب آن، زمان بندی می‌کنند.

۲-۴ وجود اضطرار در پذیرش توصیه‌ها

برخی اینگونه القا می‌کنند که با تصویب نشدن این لوایح اقتصاد کشور قفل شده و در نتیجه تصویب آن ضرورت دارد. به همین دلیل، مخالفین باید راهکاری برای برون رفت از ضرورت ارائه دهند و مادامی که راهکار دیگری ارائه نشود، به علت ضرورت در پذیرش توصیه‌ها، از نظر شرعی پذیرش آن‌ها جایز خواهد بود.

این سخن نیز صحیح نیست زیرا ابتدا باید ضرورت اثبات شود تا راهکاری برای خروج از این ضرورت ارائه شود. در حالی که مطابق کلام مقام معظم رهبری که از همه، به امور کشور واقف‌تر است، ضرورتی در الحاق به این دو کنوانسیون وجود ندارد.

اگر به کلام ایشان اطمینان حاصل نشده و احتمال ضرورت باشد باید ضرورت اثبات شود آیا کسی توانسته است ضرورت را اثبات کند؟ آیا گرفتن بهانه از آمریکا موجب حصول ضرورت است؟ از سوی دیگر، راهکارهای متعددی می‌توان یافت که کشور را از مشکلات اقتصادی نجات داد به طوری که نیاز به پذیرش بالاجبار این توصیه‌ها نباشد.

نتیجه‌گیری

هر چند برخی از توصیه‌های Fatf توصیه‌های کارگشایی بوده و موجب حصول شفافیت در نظام اقتصادی است اما نمی‌توان احراز کرد پذیرش تمام توصیه‌های Fatf به خصوص الحاق به کنوانسیون پالمو و CFT موجب تأمین منافع ملی است بلکه برخی از این توصیه‌ها به روشنی با محرّمات شرعی مخالف بوده و موجب تسلط اجانب و کفار بر مسلمین و افشای اسرار مؤمنین و استرداد بیگناهان است. در نتیجه پذیرش توصیه‌ها به خصوص الحاق به این دو کنوانسیون، جایز نیست و با توجه به عدم امکان تفکیک در پذیرش این توصیه‌ها، می‌توان توصیه‌های مفید را در چارچوب قوانین داخلی به تصویب رساند و از مزایای آنها برخوردار شد. از سوی دیگر، پذیرش تمام توصیه‌های Fatf به خصوص الحاق به کنوانسیون پالمو و CFT به اعتراف طراحان آن تأمین کننده منافع ملی و عمومی نبوده و پذیرش آن مستلزم محرماتی مانند التزام و تعهد به استرداد بی‌گناهان، افشای سرّ مؤمنین و سلطه دادن به کافران است که با توجه به بی‌اثر بودن

شرط تحقق و هم چنین نبود مصلحت اقوی و ضرورت و عدم جریان قاعده لا ضرر، هیچ مبنای فقهی برای حکم به جواز وجود ندارد.

به نظر می‌رسد، مادامی که Fatf در قبال خواسته‌های کشورهای مسلمان و به خصوص در تامین امنیت و حفظ اسرار مالی، بانکی و اقتصادی جمهوری اسلامی ایران، تضمین کافی نداده و در اجرای ماموریت و اهداف خود، عملکردی شفاف از خود بروز ندهد، افشای اطلاعات مالی ج.ا.ا. به این گروه و دیگر سازمان‌ها و گروه‌های بیگانه در داخل و خارج کشور به صلاح و مصلحت نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران نبوده، شایسته است فی الحال، با بکار بستن راهکارهای کارشناسانه و مدبرانه‌ی جایگزین، به منظور مقاومت در برابر تحریم‌های اقتصادی ظالمانه آنان، کشور عزیزمان ایران را همچنان سربلند و مصون از خیانت اشراک بیگانه محافظت نمائیم.

در پایان، برخی راهکارهای پیشنهادی نویسنده در این باره ارائه می‌شود.

الف. در ایران سند بالادستی مهمی مثل سیاست‌های اصل ۴۴ قانون اساسی تصویب شده که خصوصی‌سازی تا ۷۰ درصد را تکلیف می‌کند. هیچ‌یک از کشورهای عضو Fatf بیش از این بانکداری خود را خصوصی نکرده‌اند و موافق حذف بانکداری ملی نیستند. در ایران اما، خصوصی‌سازی واقعی در اقتصاد و بویژه نهادهای مالی صورت نگرفته است و یکی از دلایل مهم کار نکردن بانک‌های جهان با هم‌تایان ایرانی‌شان شفاف نبودن بانکداری ایران به دلیل بسته و دولتی بودن آنها در حد بالاست. اگر ایران سیاست‌های اصل ۴۴ را در خصوصی‌سازی واقعی بانک‌ها انجام بدهد، نیازی به عضویت در Fatf نیست.

ب. یکی دیگر از راهکارهای خنثی‌سازی تحریم‌های بانکی و مالی، متنوع‌سازی ابزارهای مالی علاوه بر بانک است. موسسات تامین مالی، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، صرافی‌های فیزیکی و مجازی، ارز مجازی، استفاده از اوراق منابع زیرزمینی در مبادلات خارجی از جمله این ابزارهاست. ضمن اینکه در جهان امروز، هر صنف می‌تواند نقش یک بانک را ایفا کرده و تبادلات مالی را ممکن کند. البته این متنوع‌سازی، کار مدیران دولتی که عادت کرده‌اند به صورت انحصاری و از یک منبع کار کنند را سخت می‌کند.

ج. اگر ایران از زیر چتر دلار و یورو خارج شود، هیچ قیدی در تجارت بین‌المللی نخواهد داشت. کافی است با ارزها و پول‌های دیگر مبادله کند و این نیازمند توافق دوجانبه پولی است که دولت در این زمینه کم‌کاری کرد.

۵. از مهم‌ترین راهکارهای رفع همه تحریم‌ها و از جمله بانکی و مالی، حذف و برخورد با کسانی است که اطلاعات مختلف کشور را به بهانه عضویت در پیمان‌های بین‌المللی در اختیار دشمنان ایران می‌گذارند. کسانی که همه راه‌های دور زدن تحریم را افشا کردند و اطلاعات صرافی‌ها را به Fatf دادند که این یک نوع خیانت است.
۵. مدیریت ارز موجود و تخصیص آن در نیازهای مهم و جلوگیری از تخصیص در سفرهای تفریحی به خارج از کشور و واردات کالاهای لوکس و گران قیمت و ...
- و. افزایش صادرات و کاهش واردات
- ز. نگاه به توانایی‌های داخلی و فعال سازی ظرفیت‌های تعطیل یا نیمه تعطیل در کشور و ...

منابع

قرآن کریم، ترجمه ی ناصر مکارم شیرازی.

۱. ابن ابی جمهور، محمد بن علی، «عوالی اللثالی العزیزیه»، ج ۱، قم: دار سید الشهداء للنشر، اول، ۱۴۰۵ ه.ق.
۲. اردبیلی، احمد بن محمد، «مجمع الفائدة و البرهان فی شرح إرشاد الأذهان»، ج ۱۰، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، اول، ۱۴۰۳ ه.ق.
۳. بجنوردی، سید محمد بن حسن موسوی، «قواعد فقهیه»، ج ۲، تهران: مؤسسه عروج، سوم، ۱۴۰۱ ه.ق.
۴. بحرانی، یوسف بن احمد بن ابراهیم، «الحدائق الناضرة فی أحكام العترة الطاهرة»، ج ۲۱، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، اول، ۱۴۰۵ ه.ق.
۵. حرّ عاملی، محمد بن حسن، «وسائل الشیعة»، ج ۸ و ۲۷، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، اول، ۱۴۰۹ ه.ق.
۶. حمیری، عبد الله بن جعفر، «قرب الإسناد»، قم: مؤسسه آل البيت عليهم السلام، اول، ۱۴۱۳ ق.
۷. خمینی، سید روح الله موسوی، «صحیفه نور»، ج ۴، تهران: نشر آثار امام خمینی قدس سره، ۱۴۲۱ الف.
۸. خمینی، سید روح الله موسوی، «کتاب البیع»، ج ۱، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی قدس سره، اول، ۱۴۲۱ ب.
۹. خمینی، سید روح الله موسوی، «المکاسب المحرمه»، قم: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی قدس سره، اول، ۱۴۱۵ ه.ق.

۱۰. زارع قاجاری، فردوس، «ترجمه کتاب استانداردهای بین المللی پولشویی و تأمین مالی تروریسم؛ (توصیه‌های چهل گانه) fatf»، تهران: نشر تاش، ۱۳۹۲.
۱۱. زاهدی و پور قره خان، نساء و رضا، «منابع مالی داعش»، دوفصلنامه سیاستنامه مفید، دوره ۱، شماره ۱، ۱۳۹۵.
۱۲. زنجانی، عباس علی عمید، «فقه سیاسی»، ج ۱ و ۲، تهران: انتشارات امیر کبیر، چهارم، ۱۴۲۱ ه ق
۱۳. سمرقندی، نصر بن محمد، «تفسیر السمرقندی المسمی بحر العلوم»، ج ۱، بیروت: دار الفکر، اول، ۱۴۱۶ ه.ق.
۱۴. سید رضی، محمد، «نهج البلاغه»، قم: مؤسسه نهج البلاغه، اول، ۱۴۱۴ ق.
۱۵. شیخ انصاری، مرتضی بن محمد امین، «کتاب مکاسب»، ج ۲، قم: کنگره جهانی بزرگداشت شیخ اعظم انصاری، اول، ۱۴۱۵ ه ق.
۱۶. شیخ صدوق، محمد بن علی بن بابویه، «من لا یحضره الفقیه»، ج ۴، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، دوم، ۱۴۱۳ ه ق.
۱۷. شیخ طوسی، محمد بن حسن، «المبسوط فی فقه الإمامیه»، ج ۶، تهران: المکتبه المرتضویه لإحیاء الآثار الجعفریه، سوم، ۱۳۸۷ ه ق.
۱۸. شیخ طوسی، محمد بن حسن، «التبیین فی تفسیر القرآن»، ج ۳، بیروت: دار إحياء التراث العربی، اول، بی تا.
۱۹. شاهرودی، سید محمود هاشمی، «فرهنگ فقه مطابق مذهب اهل بیت علیهم السلام»، ج ۱، قم: مؤسسه دائره المعارف فقه اسلامی بر مذهب اهل بیت علیهم السلام، اول، ۱۴۲۶ ه ق.
۲۰. شهید ثانی، زین الدین بن علی، «مسالك الأفهام إلى تنقیح شرائع الإسلام»، ج ۵، قم: مؤسسه المعارف الإسلامیه، اول، ۱۴۱۳ ه ق.
۲۱. طباطبایی، محمدحسین، «المیزان فی تفسیر القرآن»، ج ۵، بیروت: مؤسسه الأعلمی للمطبوعات، دوم، ۱۳۹۰ ه.ق.
۲۲. طبرسی، فضل بن حسن، «مجمع البیان فی تفسیر القرآن»، ج ۳، تهران: ناصر خسرو، سوم، ۱۳۷۲ ش.
۲۳. طبرسی، احمد بن علی، «الاحتجاج»، ج ۲، مشهد: نشر مرتضی، اول، ۱۴۰۳ ه ق.
۲۴. طنطاوی، محمد سید، «التفسیر الوسیط للقرآن الکریم»، ج ۳، قاهره: نهضة مصر، اول، ۱۹۹۷ م.
۲۵. قراتتی، محسن، «تفسیر نور»، ج ۱ و ۲ و ۶، تهران: مرکز فرهنگی درسهایی از قرآن، اول، ۱۳۸۸ ه.ش.
۲۶. قرطبی، محمد بن احمد، «الجامع لأحكام القرآن»، ج ۵، تهران: ناصر خسرو، اول، ۱۳۶۴ ش.

۲۷. کااوند و ترکاشوند، محمد و سجاد، «مبانی فقهی رجحان مصالح عمومی بر مصالح فردی با مراجعه به آراء امام خمینی و شیخ طوسی»، فصلنامه حکومت اسلامی، ۱۳۹۹، ش ۲، سال ۲۵.
۲۸. کلینی، ابو جعفر، محمد بن یعقوب، «الکافی»، ج ۱، تهران: دار الکتب الإسلامیة، چهارم، ۱۴۰۷ ق.
۲۹. مازندرانی، علی اکبر سیفی، «دلیل تحریر الوسیله - ولایة الفقیه»، ج ۱، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی قدس سره، دوم، ۱۴۲۸ ه ق.
۳۰. مازندرانی، علی اکبر سیفی، «مبانی الفقه الفعال فی القواعد الفقهیة الأساسیة»، قم: دفتر انتشارات اسلامی وابسته به جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، اول، ۱۴۲۵ ه ق.
۳۱. مجلسی، محمد باقر، «بحار الأنوار»، ج ۳۹، بیروت: مؤسسه الطبع و النشر، اول، ۱۴۱۰ ق.
۳۲. محقق حلّی، جعفر بن حسن، «شرایح الاسلام»، ج ۱، قم: موسسه ی اسماعیلیان، اول، ۱۴۰۸ ق.
۳۳. محقق حلّی، جعفر بن حسن، «الرسائل التسع»، ج ۱، قم: انتشارات کتابخانه آیة الله مرعشی نجفی ره، اول، ۱۴۱۳ ه ق.
۳۴. مطهری، مرتضی، «فقه و حقوق (مجموعه آثار)»، ج ۱۹، قم: بی نا، اول، بی تا.
۳۵. مکارم شیرازی، ناصر، «تفسیر نمونه»، ج ۱۵ و ۱۴، تهران: دار الکتب الإسلامیة، دهم، ۱۳۷۱ ه.ش.
۳۶. میرسلامی، سید کامیار، «بررسی مصوبات ضد تروریستی گروه ویژه اقدام مالی و پیامدهای حقوقی الحاق جمهوری اسلامی ایران به آن»، کنگره بین المللی جامع حقوق ایران، ۱۳۹۵.
۳۷. لنگرانی، محمد فاضل موحدی، «القواعد الفقهیة»، ج ۱، قم: چاپخانه مهر، اول، ۱۴۱۶ ه ق.
۳۸. نجفی، محمد حسن، «جواهر الکلام فی شرح شرائع الإسلام»، ج ۲۱، بیروت: دار إحياء التراث العربی، هفتم، ۱۴۰۴ ه ق.
۳۹. نراقی، احمد بن محمد مهدی، «عوائد الایام فی بیان قواعد الاحکام»، قم: بی نا، چاپ: اول، ۱۳۷۵ ش.
۴۰. نوری، محدث، میرزا حسین، «مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل»، ج ۱۴، بیروت: مؤسسه آل البیت علیهم السلام، اول، ۱۴۰۸ ه ق.
۴۱. یزدی، محمد، «فقه القرآن»، ج ۴، قم: مؤسسه اسماعیلیان، اول، ۱۴۱۵ ه ق.

Jurisprudential analysis of disclosure of Iranian financial information to foreigners

Title (Case study: Acceptance of Fatf recommendations by the Islamic Republic of Iran)

Reza Azadandish *

Abbas Ali Heidari **

Mahmoud Qayyumzadeh ***

Abstract

No written jurisprudential and legal research and analysis has ever been conducted on presentation and disclosure of financial and banking information of the Islamic Republic of Iran to foreign individuals, groups and organizations. The present study aims to answer the following question: Is Iran's financial, banking and economic system allowed disclosing information to foreign elements, like domestic audiences. This study also studies and analyzes the important issue of "accepting the recommendations of the Financial Action Task Force (FATF) by the Islamic Republic of Iran" from the perspective of jurisprudence and jurisprudential laws, as the most important, most comprehensive and reasoned criteria for identifying issues, on transactions. The present research is theoretical, the research method is descriptive-analytical, and the library method has been used to collect information by referring to books and articles. As the result, the author concludes: disclosing information to Fatf and accepting its provisions, instructions and recommendations is acceptable as long as it does not harm the interests of the Islamic Republic of Iran and does not lead to any domination of enemies of the enemies of Islamic Iran. Otherwise, acceptance of the provisions, instructions and recommendations of Fatf is contrary to the Shari'a and legal standards, as well as the goals and ideals of the Islamic Republic of Iran. Therefore, according to Nafy-e-Sabil Rule (Non-Dependency Rule) and the rule of the most important and the important, the system of the Islamic Republic of Iran should neither give its financial and banking information to (Fatf) nor trust nor rely on it.

Keywords

Fatf, Financial transparency, Economic Jurisprudence, Jurisprudential Rules

* PhD Student in Jurisprudence and Fundamentals of Islamic Law, Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran. rezaazadandish@yahoo.com

** Assistant Professor, Department of Jurisprudence and Fundamentals of Law (Guest), Khomein Branch, Islamic Azad University, Khomein, Iran. (Corresponding Author): aa-heidari@iau-arak.ac.ir

*** Professor, Department of Jurisprudence and Education, Saveh Branch, Islamic Azad University, Saveh, Iran. maarefteacher@yahoo.com